

28. évf. 10. sz. 1981. október

Tudományos és Műszaki Tájékoztatás

EGY ELKÉPZELT VÁLLALATI MŰSZAKI INFORMÁCIÓS KÖZPONT ELMÉLETI MODELLJE

Alkonyi István

KG-INFORMATIK

A modell konkrét ismeretanyag elméleti mozaikképe, amelynek egyes részei az egymástól függetlenül létező (és az egymásról nem tudó) magyarországi szakkönyvtárakban szükségkotta realitásnak tekinthetők. A szerző szerény próbálkozást tesz arra, hogy tapasztalatait a magyarországi lehetőségek és megvalósulások területére utalja. Elképzeléseinek gyarlóságai mellett is a műszaki könyvtárak és könyvtárosok munkáját igyekszik neme-
sebbé tenni.

TÉZIS

A részletesebb elemzés előtt a tanulmányhoz készített ábrán (*1. ábra*) mutatjuk be az elképzelt vállalati műszaki információs központ elméleti modelljét. A következőkben a modell főbb összetevőit mutatjuk be.

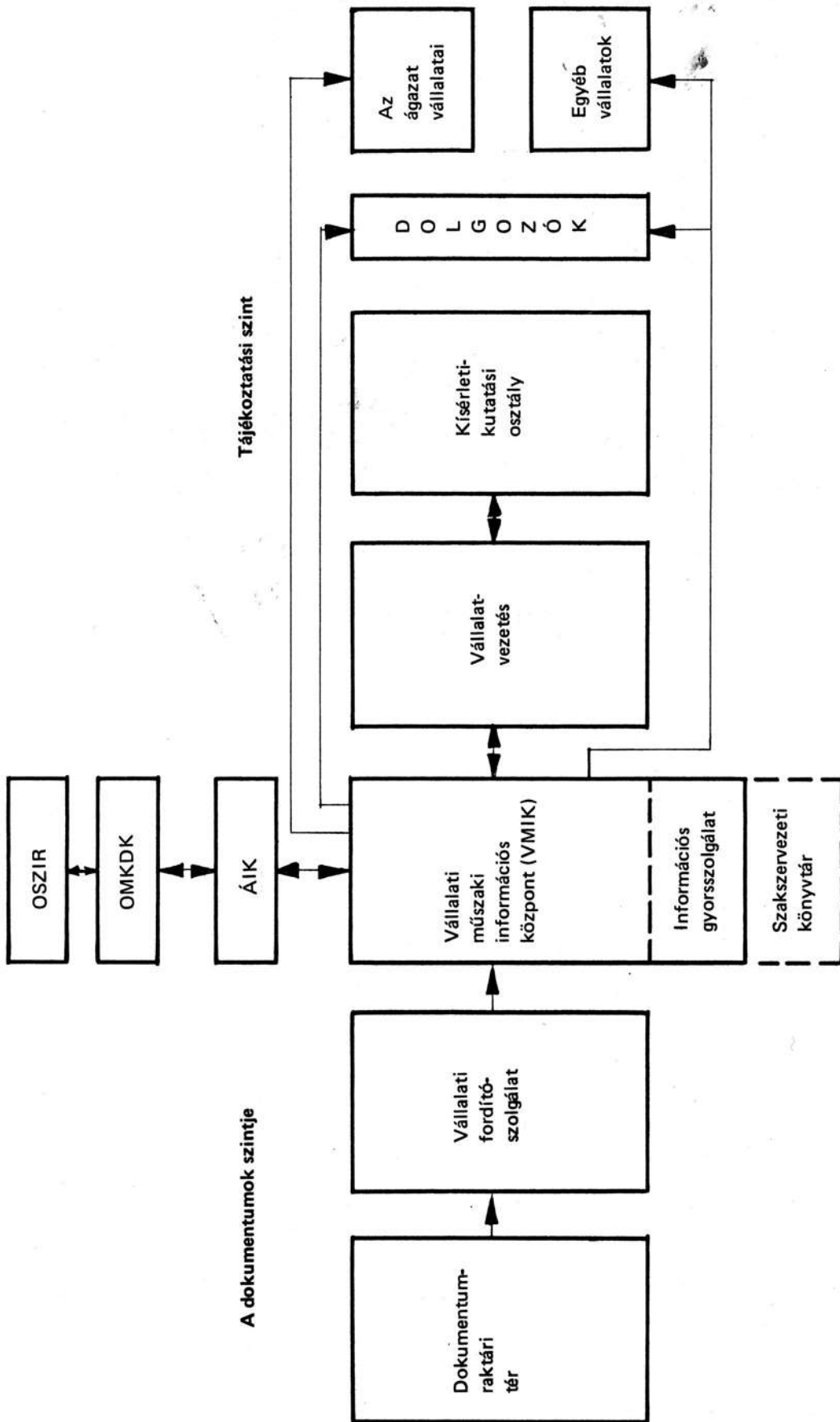
Az országos szakmai információs rendszer (OSZIR)¹

Elképzelésünk szerint az OSZIR lenne valamennyi információs terület hazai foglalatja. A rendszer kidolgozásával az Országos Műszaki Fejlesztési Bizottság (OMFB), a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) és a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) foglalkozik.

Az Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ (OMKDK)

Az OMKDK – mint nagymúltú és nagy tapasztalatokkal rendelkező, de mindemellett agyonterhelt országos intézmény – a központi szolgáltatásokat látná el, főként az OSZIR működési utasításainak továbbítását s végrehajtását;

¹ Ezzel kapcsolatosan – történeti és helyzet rögzítő kiegészítő információként – hadd idézzünk *A szakirodalmi információs rendszer fejlesztési koncepciója* c. tervezet (Bp. 1980. dec.) előszavából: „A kutatás-fejlesztés (KF) információellátásának korszerűsítésére irányuló munkák tapasztalatai alapján az OMFB, az MTA és a KSH vezetői arra a következtetésre jutottak, hogy a KF információs rendszer fejlesztését úgy lehet meggyorsítani és hatékonyabbá tenni, ha a rendszer két fő összetevőjére különálló, de kellően összehangolt koncepció kerül kidolgozásra és megvalósításra. Ennek következtében az 1979 áprilisában megjelent tanulmány felhasználásával egyrészt külön tervezet készült a KF információs rendszer (KF-IIR) létrehozására, másrészt kidolgozásra került az országos szakirodalmi információs rendszer (OSZIIR) jelen fejlesztési koncepciója.” Ezt a magát „jelen fejlesztési koncepciónak” tituláló dokumentumot fogadta el a Szakirodalmi Információs Tanács 1980. október 22-i (alakuló) ülésén. A fentiekből következik: a szerző feltételezte OSZIR időközben KF-IIR-ré és OSZIIR-rá hasadt. Mindez azonban indifferens tanulmányának mondanivalója szempontjából. (A szerk. megj.)

1. ábra Eivi modell a vállalati műszaki információs központ (VMIK) felépítéséhez

- a műszaki irodalom központi katalógusának fenntartását;
- a műszaki–tudományos szakirodalmi bázis országos számítógépközpontjának fenntartását;
- a műszaki információs szakemberek felsőfokú továbbképzését;
- a továbbképző kiadványok kiadását;
- a retrospektív műszaki bibliográfia szerkesztését;
- a műszaki könyvtárak központi módszertani irányítását és a műszaki könyvtárosok érdekvédelmét;
- a világban megjelent és megjelenő legfontosabb szakirodalmi munkákról rendszeresen tájékoztató kiadvány szerkesztését;
- a szakkönyvtárügy egészére kiterjedő szakmai cikkeknek helyet biztosító szaklap kiadását;
- az ország műszaki könyvtáraiba járó külföldi folyóiratok jegyzékének megjelentetését;
- saját könyvállományának közzétételét;
- országos központi fordításnyilvántartás vezetését;
- az országos műszaki tárolókönyvtár fenntartását és működtetését.

Az ágazati információs központ

Az ágazati információs központ (a továbbiakban: ÁIK) feladatát az illetékes tárca tájékoztató intézete látná el. Munkája révén az ágazat egésze számára azt az információs bázist biztosítaná, amely az egyes vállalati műszaki információs központok számára már az anyagi okok miatt is elérhetetlen.

Igy az ÁIK – többek között – az egész ágazat számára működtetné

- a számítógépparkot;
- a gyorsmásológépeket;
- a központi katalógust;
- a folyóiratbázist;
- a központosított ágazati állománygyarapítást.

Az ÁIK gondoskodik az ágazati módszertani munkáról, valamint

- az alapfokú könyvtárosi szaktanfolyamról;
- a szakmai továbbképzésről;
- az ágazati fordításnyilvántartásról;
- az ágazati „tartalmú” fordításmásolatok készítéséről.

A vállalati műszaki információs központ

A műszaki könyvtár elnevezés helyett pontosabb, találékos kifejezésnek találjuk a vállalati műszaki információs központ (a továbbiakban: VMIK) elnevezést. A VMIK az ágazati információs rendszer legkisebb egysége (a hozzátartozó kisebb gyáregységek könyvtárainak állományát a VMIK állományának kell tekinteni). A vállalati műszaki információs központok egyesítik magukban a

szakkönyvtári, a dokumentációs és az információs munkát. Ezek a munkafolyamatok már sokban különböznek a klasszikus értelemben vett könyvtári munkáktól, annak ellenére, hogy belőle nőttek ki.

A VMIK-ot két szint határozza meg. Az egyik a dokumentumok szintje, amely – lényegét tekintve – a VMIK információs bázisa. A másik a tájékoztatási szint, amely a VMIK tevékenységének irányait mutatja. A VMIK tevékenységét, azaz tájékoztatási funkcióját, külső és belső irányban fejti ki.

A VMIK külső tájékoztatási irányai

A VMIK külső tájékoztatási funkciói irányulhatnak az ÁIK felé;

az ágazathoz tartozó vállalatok felé;

az egyéb, ágazathoz nem tartozó vállalatok felé.

Az ÁIK felé való tájékoztatás fontosságát már hangsúlyoztuk. Az ágazathoz tartozó vállalatok irányában történő tájékoztatást a következő szempontok indokolják:

az ipari kooperáció elkerülhetetlen volta;

a könyvtárközi együttműködés;

a párhuzamos kutatások kivédése;

más vállalatok tevékenységének gyártmányvédelmi, illetve gyártmányhasznosítási szempontokból való ismerete.

A VMIK belső tájékoztatási irányai

A VMIK belső tájékoztatása irányulhat

a vállalatvezetés (igazgatási és jogi osztály, vezérigazgató stb.) felé;

a kísérleti–kutatási osztály felé;

a vállalat valamennyi dolgozója felé.

Tájékoztatás a vállalatvezetés felé

A VMIK ebben az irányban fejti ki egyik legfontosabb és legértékesebb munkáját. Fontos szerepet játszik a gyár termékeinek korszerű színvonalon tartásában, eladhatóságának biztosításában, más bel- és külföldi vállalat piacorientációjának felderítésében. Ebben a munkájában messzemenően támaszkodik a vállalatvezetés utasításaira.

Tájékoztatás a kísérleti–kutatási osztály felé

A VMIK a vállalatvezetés által meghatározott területekről megszerzett gyártás- és gyártmányfejlesztési információkat – szakmai ellenőrzés vagy éppen továbbfejlesztés miatt – a kísérleti–kutatási osztály felé továbbítja. (A VMIK által a vállalatvezetéshez és a kísérleti–kutatási osztályhoz továbbított információk általában bizalmasak, nem nyilvánosak.)

*Tájékoztatás a vállalat
valamennyi dolgozója felé*

A VMIK az adott vállalat szakkönyvtárát is magában foglalja, egyben az adott vállalat szakmai művelődési központja. (Erről az 1976. évi V. (közművelődési) törvény a következőképpen emlékezik meg. „A tudományos intézetek és egyesületek a közművelődési tevékenységhez a korszerű tudományos és műszaki, valamint társadalomtudományi és művészeti kultúra eredményeinek megismertetésével, a tudomány útján való nevelés lehetőségeinek felhasználásával járulnak hozzá. Népszerűsítik az új kutatási eredményeket, részt vesznek a tudományos ismeretterjesztő tevékenységben, hozzájárulnak az ismeretterjesztés korszerű módszereinek kidolgozásához és terjesztéséhez.”)

Ebből kifolyóan a VMIK messzemenően támaszkodik a szocialista brigád mozgalomra, és épít az e mozgalomban rejlő lehetőségekre. Így nemcsak szakmai, hanem politikai és közművelődési funkcióinak is eleget tehet. A VMIK fontos feladata a gyári munkásság szakmai fejlődésének előmozdítása.

A VMIK belső információs rendszere

A VMIK-nak ki kell alakítania egy belső információs hálózatot, amely képes arra, hogy minden szakember időben megkapja szakterületének legfrissebb információit és új kutatási eredményeit. A VMIK e feladatát szelektíven látja el. A szelektivitás vonatkozhat

- az információ mélységére (minőségére);
- az információ mennyiségére;
- az informált személyre.

A VMIK által nyújtott tájékoztatás formái igen változatosak. Így a tájékoztatása egyaránt lehet

kurrens (megjegyzésként említjük, hogy ma már sokan vitatják a kurrens tájékoztatás fogalmát és tényét, legtöbbször a számítógéppel adott tájékoztatást tartják napjainkban kurrensnek);

- retrospektív;
- analitikus;
- szintetikus;
- jeladó (indikatív);
- indexek útján nyújtott;
- informatív;
- szakirodalom-feltáró;
- vállalati referáló lap által nyújtott;
- más tájékoztatási rendszerek szolgáltatásainak hasznosításával élő;
- lefordított tartalomjegyzékek révén közvetített;
- fordítószolgálatot kínáló;
- fordításgyűjteményekkel operáló;
- forrásközvetítő tájékoztató szolgálatot működtető.

A VMIK-nak a szorosan vett tájékoztatáson kívül szerepet kell vállalnia a tájékoztatási szokások korszerűsítésében. Meg kell tanítania valamennyi dolgozót arra,

hogyan hol, hogyan tájékozódhat a felmerült kérdésekről. Törekednie kell a minőségi információkeresés készségének elterjesztésére.

**A VMIK-on belül működő információs
gyorsszolgálat**

A VMIK-on belül létre kell hozni egy olyan információs gyorsszolgálatot is, amely a legsürgetőbben szükséges információk beszerzésére specializálódott.

Elképzelésünk szerint ez a szolgálat bármely információt 24, de legkésőbb 48 órán belül meg kell hogy szerezzen (telefon, telex, esetleg számítógép segítségével).

**A VMIK állományának kialakítása,
az állománygyarapítás kérdései**

Az állomány kialakításának alapelve: meg kell szerezni minden olyan dokumentumot, amely a vállalat profiljára nézve információt nyújt. A VMIK állományát közvetlenül a következő dokumentumtípusok alkotják: szakkönyvek, folyóiratok, fordítások, gépkönyvek, nem-hagyományos dokumentumok (esetenként nem is hagyományos hordozókon).

A nem-hagyományos dokumentumok közül a VMIK állományára a következők a legjellemzőbbek:

- a) kutatási jelentések (megjegyeznénk, hogy az USA-ban a kutatási jelentések alkotják a könyvtári állományok legnagyobb részét. Magyarországon a minősítés fokától függ az, hogy egy-egy hazai kutatási jelentés létezik-e könyvtári állományban van sem);
- b) útijelentések;
- c) disszertációk (a Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára rendszeresen megjelenteti *A magyar műszaki egyetemeken elfogadott doktori disszertációk jegyzéke* c. kiadványt, a kandidátusi és tudománydoktori értekezések pedig az MTA Központi Könyvtárában található meg, és retrospektív tájékoztató is készül róluk);
- d) kis példányszámban megjelentetett egyéb szakirodalom;
- e) konferencia-anyagok;
- f) újtási leírások;
- g) prospektusok.

Ami az informálás frissességét illeti, tapasztalataink alapján a következő szinteket állíthatjuk fel a különféle kiadványfajták között:

- I. szóbeli információk (személyek közötti kommunikáció);
konferencia-anyagok;
útijelentések.
- II. kutatási jelentések;
disszertációk.
- III. folyóiratok.
- IV. könyvek.

A VMIK állományát közvetve azok a dokumentumok alkotják, amelyeket az ÁIK – a közös költségekből – az ágazat számára beszerzett. A VMIK-nak szigorúan meghatározott gyűjtőköri leírásban kell rögzítenie azt, hogy hol kezdődik és hol végződik az adott vállalat profilját tükröző irodalom.

Annak ellenére, hogy napjainkban még illuzórikusnak tűnhet, az állománygyarapítást és annak minden munkafázisát – megegyezéses–szerződéses alapon – az ÁIK hatáskörébe kellene utalni, vagyis törekedni kellene a központi megoldásokra. Következésképpen a VMIK-nak nem elsődleges feladata az állománygyarapításnak és részletmunkáinak intézése, hanem a dokumentumok tartalmi feltárására, az információk gyors továbbítására kell koncentrálnia. A VMIK fenntartójának törekednie kellene arra, hogy az állománygyarapításra biztosított összeget úgy határozza meg (az ÁIK irányában), hogy az az inflálódási folyamat ellenére is fedezze a legfontosabb dokumentumok és gyorsszolgáltatások árát.

Az állomány feltárásának kérdései

A VMIK feladatait e területen a következőkben foglalhatjuk össze:

- törekedni kell egy mindenki számára érthető, egyszerűsített címléírás kialakítására, amelyen a rejtett bibliográfiák jelölése is kívánatos volna;
- fontos feladata a külföldi folytatólagos kiadványok különféle mellékleteinek, különkiadásainak stb. a katalógusban való „összehozása”, hogy azok semmi gondot ne okozzanak a használóknak;
- szorgalmaznia kell a meglévő betűrendes és témakatalógusok mellett a tezaszók kiépítését.

A VMIK állománytárolási kérdései

A VMIK-nak ki kell alakítania egy olyan segédkönyvtárat, amely a leglényegesebb információkat egyesíti magában. A referenz szolgáltatnak ehhez össze kell állítania saját szakágazati segédkönyvtárának címlistáját.

Miután a műszaki információk gyorsan avulnak, és legmodernebb hordozói nem is igényelnek nagy helyet, a VMIK-nak kis raktártér kialakítására kell törekednie.

A raktártérben tárolt dokumentumok ne legyenek tíz évnél régebbiek. A tíz évnél régebbi anyagot továbbítani kell az OMKDK keretében működő központi tároló könyvtárnak. A raktár elrendezését illetően a mechanikus elhelyezési formák váltak be (méret szerint, zártsoros, a beérkezés sorrendjében).

Vállalati fordítószerződés

A szóbeli gyorstájékoztató idegen nyelvű forrásokból való ellátása is a VMIK-ban dolgozó könyvtáros feladata.

A szakcikkek fordítását a VMIK mellett működő vállalati fordítószerződésnek kell elvégeznie. A vállalati

idegen nyelvű gyorstájékoztatók, a forrásközvetítő tájékoztató szolgálat, a személyre szóló tájékoztatás, a faktografikus információk elkészítése közös fordítói és könyvtári feladat.

Szabvány- és szabadalmi táruk

A szabvány- és szabadalmi információkat egyesítő gyűjtemények szerves részét képezik a műszaki tájékoztatásnak. Az a meggyőződésünk, hogy 10–15 éven belül e dokumentumok – a vállalatnál készült műszaki rajzokkal együtt – a VMIK-on belül nyernek elhelyezést és életeret. A szabványok és szabadalmak egyre fokozottabb hangsúlyt nyernek a műszaki tájékoztatásban.

A VMIK személyi állománya

Elképzelésünk szerint a VMIK személyi állománya kis vállalatok esetében a 8, nagy vállalatok esetében a 20 főt nem haladhatja meg.

Törekedni kell a magas képzettségű (legalább főiskolai végzettség) és állami nyelvvizsgákkal (legalább középfokúakkal) rendelkező könyvtárosok alkalmazására.

Mindezek mellett nem lenne haszontalan jogszabályban meghatározni azt, hogy egy-egy vállalat – meghatározott dolgozói létszám alapján – köteles

bizonyos nagyságú műszaki VMIK-ot fenntartani;
a műszaki könyvtár számára évente meghatározott állománygyarapítási összeget biztosítani;
a VMIK-ban szakképzett munkaerőt foglalkoztatni, mégpedig a következő szakmai feltételek mellett:

1. nagy könyvtár esetében: felsőfokú szakképzettség + idegen nyelv (középfokú nyelvvizsgával). (Az egyik nyelv feltétlenül az orosz legyen.)
2. közép- és kiskönyvtár esetében: középfokú végzettség + 2 idegen nyelv (legalább 1 felsőfokú nyelvvizsgával.)
3. a nyelvvizsgával rendelkező könyvtáros számára nyelvpótlék fizetendő.

A VMIK és a szakszervezeti könyvtár kapcsolatáról

Egy adott vállalat területén működő szakszervezeti könyvtárat a VMIK hatáskörébe kellene utalni. Így a munkaerő és a raktártér kihasználtsága tekintetében is takarékoság valósítható meg. A szakszervezeti könyvtár nyitvatartása eltérne a VMIK nyitvatartásától.

ANTITÉZIS

Mielőtt napjaink szakkönyvtári helyzetét alaposabban megvizsgálnánk, tekintsük át a magyarországi műszaki könyvtárak kialakulásának rövid történetét.

A régi kapitalista üzemekben alig találtunk műszaki könyvtárakat. A gépipari és kohászati műszaki könyvtá-

rak száma 1900-ig 3, 1900–1920 között 1, 1920–1945 között 6 volt (a felszabadulás után a műszaki könyvtárak száma a KGM területén 202-re növekedett). Az Ózdi Kohászati Művek (1860), a GANZ Villamossági Művek (1885) és a magyar ipar történetében oly nagy múltra visszatekintő Lenin Kohászati Művek jogelődjeinek (1879) műszaki könyvtárai a legrégebbiek. A vállalati dokumentációs táruk többnyire gyártási leírásokat és műszaki rajzokat őriztek. A fejlett tőkés vállalatok műszaki könyvtárai az adott korszak legfontosabb szakirodalmát is beszerezték. Így a Kismotor- és Gépgyár, az Óbudai Hajógyár, a DANUVIA Központi Szerszám- és Készülékgyár, a Csepel Művek, az ORION Rádió és Villamossági Vállalat stb. műszaki könyvtáraiban még ma is megtalálható e történeti múltra visszatekintő állományi mag. Az elmondottakról bővebben tudósítanak az utóbbi tíz év folyamán megírt gyártörténetek.

A konkurrencia a betekintés lehetőségét ezekben a műszaki könyvtárakba egyszerűen kizárta. Csak a tulajdonos és néhány kiválasztott mérnök használhatta állományukat.

A vállalati könyvtárakon kívül mindinkább szükség volt nyilvános műszaki könyvtári központra is. Ezt a feladatot látta el a *Technológiai Iparmúzeum könyvtára*, amely 1883-ban kezdte meg működését.

Külföldön a század első évtizedében olyan szervezett szakbibliográfiai tevékenység indult meg, amely Magyarországon is éreztette hatását.

1923-ban létesült hazánkban az *Országos Könyvforgalmi és Bibliográfiai Központ*, amely a következő fő feladatokat látta el: lebonyolította a kiadványcserét, tájékoztatott arról, hogy a nyilvántartása alá eső könyvtárak milyen új szerzeményekkel gazdagodtak és hogy valamely keresett dokumentum melyik hazai könyvtárban található meg. A Központ tájékoztató bibliográfiákat is készített.

Az 1920-as években jelentek meg az első referálói folyóiratok, amelyeknek kiadását vállalatok és közüzemek kezdeményezték, így pl. a Fővárosi Építészeti Igazgatás, a Budapesti Vízművek és a Budapest Főváros Gázművei. Az említett középüzemek jelentős szakkönyvtárral is rendelkeztek.

1937-ben KÁPLÁNY GÉZA, a Technológiai Könyvtár főkönyvtárosa fejtett ki propagatív tevékenységet a műszaki–tudományos dokumentáció magyarországi megteremtése érdekében. Tevékenységének esélyeit szerencsésen növelte az 1937. évi Párizsi Dokumentációs Világkongresszus, valamint az 1938. évi oxfordi, az 1939. évi zürichi kongresszus által keltett nemzetközi közhangulat. Munkáját siker koronázta. 1938. május 20-án a Magyar Racionalizálási Bizottság segítségével megalakult a *Magyar Ipari Dokumentáció Előkészítő Bizottsága*, amely programját is kidolgozta. A Bizottság feladatául tűzte ki „a hazai gyár- és kézműipar műszaki, technológiai és ipargazdasági tájékozódásának biztosításá-

ra egy országos szakirodalmi adat- és forráskutató, azaz ipari dokumentációs központ felállítását”.²

A felszabadulás után – a megkezdődött iparosítással párhuzamosan – megszülettek a műszaki könyvtári hálózatok. A hálózat-elv, ha nem is a szocialista társadalomban született, de „általános szervezeti elvvé és formává csak a szocializmus viszonyai között vált”.³ A létrejött műszaki könyvtárak állományukban elkülönültek a szabványoktól, szabadalmaktól, műszaki rajzoktól és egyéb műszaki dokumentációtól. A hálózatok létrejöttével a gyűjtőkörök is fokozatosan „tartalmat” kaptak.

Nagyobb üzemek esetében a vállalat gyáregységei között létrejött egy „belső műszaki könyvtári hálózat”. Ennek a „belső hálózatnak” az irányítója az adott vállalat központi műszaki könyvtára lett (Csepel Művek, Egyesült Izzó Rt., RÁBA Magyar Vagon és Gépgyár stb.). A hálózat egységes munkamódszerek, racionális központi megoldások kialakítására törekedett.

Az 1949. január 1-én életrehívott Országos Találmányi Hivatal feladata volt – többek között – a műszaki–tudományos tájékoztatási munka megszervezése és megindítása. Az 1968/23/1949. GF sz. határozat értelmében az Országos Találmányi Hivatal felügyelete alatt külön műszaki dokumentációs központot kellett létrehozni, amely a 4.118/1949 (VI. 29.) Korm. számú rendelet nyomán még az év szeptember 1-vel megkezdte működését. Az 1952. május 14-i minisztertanácsi határozat a Műszaki Dokumentációs Központot és a Központi Technológiai Könyvtárat *Országos Műszaki Könyvtár* név alatt egyesítette.

Ez idő tájt jöttek létre az ipari tárcák műszaki termelési könyvtári hálózati alközpontjai is, amelyeknek fő feladatait, a fordítási és dokumentációs munkák területén jelölték ki. A felszabadulást követő másfél évtizedben a magyar könyvtárügy hatalmas szervezeti változáson ment át, óriási eredményeket mutatott fel.

A hatvanas évek vége felé bevezetett új gazdasági mechanizmus megerősítette a gazdálkodó egységek önálló tevékenységét, s ebből következően szinte egyik évről a másikra megnőtt a vállalatok információéhsége. Ezzel szemben, az információs intézmények a velük szemben támasztott követelményeknek nem tudtak mindjárt eleget tenni, sem az információ feldolgozása, sem szolgáltatása terén. Az információs központoknak emiatt át kellett alakítaniuk és fel kellett gyorsítaniuk szolgáltatásaikat. Elkészültek az első számítógéppel futtatott gyorstájékoztatók. Az első gyorsindexek viszont

² 25 év a műszaki–tudományos tájékoztatás szolgálatában. Áttekintés az OMKDK információs ágazatának negyedszázados működéséről. Bp. OMKDK, 1974. 8. p.

³ KOVÁCS Máté: A könyvtárak országos rendszere. = Könyvtári Minerva. 1. köt. XXIII. p.

csak 1973-ban láttak napvilágot, az építésszervezés, a korrózió, az automatizálás, a számítástechnika, az ipargazdaság szakterületén. Megkezdődött a szaktezauruszok kidolgozása. A KG-INFORMATIK UNGVÁRY RUDOLF szerkesztésében kezdte meg, illetve fejezte be a gyártástechnológiai, vaskohászati, erősáramú és elektrotechnikai szaktezauruszokat.

Ezzel párhuzamosan a műszaki könyvtárak területén felerősödtek az önállósulási törekvések, amelyek még egy-egy szakágazaton belül is izoláltsághoz, egyéni, „házi” információs rendszerek kiépüléséhez vezettek. S ez – szó szerint véve a dolgot – nem mondott ellent a Gazdasági Bizottság 1966-ban közzétett irányelveinek, amelyek szerint a vállalatok saját maguk felelősek saját informáltságukért.

A vállalatok a műszaki fejlesztés jegyében a gyártmány- és gyártásfejlesztésre koncentráltak. E törekvéseiket a műszaki könyvtárak megalapozott műszaki információkkal segítették. Mindez harmonizált az MSZMP KB 1969. június 26-i tudománypolitikai irányelveivel, amelyek kimondták, hogy a külföldi tudományos haladás figyelemmel kísérése és ezen eredmények hazai hasznosítása fontos feladat. Ezen túlmenően egyes vállalatok műszaki könyvtárai nemcsak a gyártás- és gyártmányfejlesztés területére vonatkozó információk begyűjtésére, hanem a gyártmányértékesítés lehetőségeivel kapcsolatos információkra is figyeltek.

A műszaki könyvtárak állománya megváltozott. Ennek egyik okát a fent említettekben, másik okát pedig a műszaki dokumentáció koncentrálnálási törekvésében kell keresnünk. Műszaki könyvtárainkban a könyv mint elsődleges információforrás háttérbe szorult. A legkeresettebb dokumentumok a szakfolyóiratok, azok közül is első helyen az orosz és angol nyelvűek említendők. A keresettség második vonalában jelennek meg a gyorstájékoztatók, a vállalati műszaki könyvtár által közreadott referáló, témafigyelő kiadványok. Közülük említésre méltó pl. a RÁBA Magyar Vagon- és Gépgyár Műszaki Tájékoztató Irodájának *Szakirodalmi Szemle* c. kiadványa, amely a 22. évfolyamát éli, a VBKM Műszaki Könyvtárának *Új beszerzések* c. periodikus kiadványa, az Ózdi Kohászati Üzemek *Ózdi Acél* c. folyóirata, amely szakkikket közöl, a Kisimotor- és Gépgyár referáló folyóirata stb.

A könyv mint információforrás népszerűségében mindinkább a harmadik helyre szorul. PATAKY ERNŐ erről a következőket írta: „A KGM MTTI (a KG-INFORMATIK előző neve) egy értekezletén a Telefongyár könyvtárának képviselője kijelentette, hogy a műszaki fejlesztéssel foglalkozó üzemi szakkönyvtár gyűjtésében első helyet kell kapnia a szabadalmaknak, kutatási jelentéseknek. Jelentőségben ezt követik a folyóiratok és csak végső soron a könyvek... Az MTA hálózati könyvtárosi értekezleten hasonló értelemben mutatott rá

a Számítástechnikai Kutatóintézet könyvtárosa arra, hogy az intézetben dolgozó kutatók könyvigénye minimális.”⁴

A műszaki könyvtárak állományában mind előkelőbb helyet foglalnak el a mikrofilmlapok (ritkábban mikrofilmek), a kutatási jelentések, a TÜK-ös anyagok, a prospektusok is. (Megjegyeznénk, hogy az információkat tömörítve tároló mikrofilmlapok használatától Magyarországon azért még mindig sok helyen idegenkednek, talán a korszerű technikai eszközök hiánya vagy azok ára vagy az azokban rejlő kezelési nehézségek miatt.) Az utóbbi években a nagyobb műszaki könyvtárak állományában a gépkönyvek, szabványok és szabadalmak is helyet kaptak.

A vállalatok információ-centralizálási törekvéseinek csirái már most megfigyelhetők. A műszaki tájékoztató osztály, vállalati információs központ elnevezésű szervezeti egységek megjelenése is erről tanúskodik. Ezekben a szervezeti egységekben összevonnak minden olyan szakembert (könyvtáros, fordító, szabványügyi előadó, szabadalmi előadó, xerox-gépkezelő), akiknek bármilyen köze is lehet a műszaki információhoz, annak terjesztéséhez. A fejlődés iránya a műszaki információs főosztályok kialakulása felé mutat, amelyekben egyesül minden olyan információ, amelyre a gyárnak szüksége van, illetve lehet. Az elképzelések szintjén kialakulóban vannak az információs bankok és az információs bázisok.

Áttekintve a műszaki könyvtárak fejlődési irányát, még egy folyamatot kell észrevennünk, az egyenlőtlen fejlődést. Ezt segíti elő az új gazdasági irányelv, a szelektív iparfejlesztés, amelynek egyenes következménye a kiválasztódás.

Az utóbbi két év eredményeként értékelhető, hogy a külföldi – devizaigényes – lapok megrendelésében érvényesülni kezdtek az ésszerűség és a gazdaságosság szempontjai. Ennek ellenére még mindig sok a párhuzam. Sokszor egy-egy adott műszaki könyvtárba járó méregdrága nyugati lap „ottléte” és főleg kihasználtsága nagyon is megkérdőjelezhető.

Abból a tényből, hogy a nyugati folyóiratok ára állandóan emelkedik, nem szabadna következnie annak, hogy minden belföldi szolgáltatás díja is emelkedjék. Pedig – sajnos – minden szolgáltatás megdrágult. „Egyszerű” fordítást az utóbbi években szinte már senki sem rendelt. Ennek ellenére két-három hónap is eltelik a különböző pótdíjakkal megtűzdelt fordítások kézhezvételéig. (Külön tanulmányt érdemelne a magyar fordításügy helyzete, a szakfordítások használhatósága, olvashatósága, a fordítók díjazása és képzése stb.)

⁴ PATAKY ERNŐ: A szakkönyvtárak és szerepük a tájékoztatásban. = Könyvtártudományi tanulmányok. Bp. 1968. p. 117.

A szolgáltatások, folyóiratok és könyvek árának emelkedése több könyvtár állománygyarapítási keretét befolyásolta kedvezőtlenül. Az állománygyarapítási összeg jelentős részét (egy-egy könyvtáraknál 75%-át!) a fordítási díjak emésztették és emésztik fel, másik részét a folyóiratok. Nagyon csekély összeg, néhol alig 5–10% jut a könyvekre. A fordításokra kifizetett hatalmas összegek árulkodnak arról, hogy kevés műszaki könyvtár, illetve vállalat rendelkezik olyan könyvtárosokkal, akik megfelelő idegen nyelvi ismeretekkel rendelkeznek. Saját fordítója, fordítószolgálatra ugyancsak kevés vállalatnak van.

Az állomány feltárását illetőleg meg kell állapítanunk, hogy a műszaki könyvtáraknál kialakult címleírási gyakorlat sokban eltér a szabványban megkívánttól. Körükben a címfelvétel leegyszerűsített formája valósul meg, ahol a szerző(k) és a cím, hely, kiadó, év lapszám és méret, néhol a sorozat adatai is szerepelnek. (Sajnos, vannak olyan könyvtárak is, ahol még katalógus sincs.) Osztályozásra az ETO-t használják valamennyi nagy könyvtárban. A közép- és kiskönyvtárak sok helyen egyáltalán nem fejlesztenek szakkatalógust. Ennek okát talán a könyvtárak nevelő hatásának hiányában kell keresnünk, mert az ETO-katalógust Magyarországon kevesen tudják használni, idegenkednek tőle. Viszonylag elterjedtek még a tematikus és keresztkatalógusok.

Örömmel vehetjük tudomásul, hogy az utóbbi években a könyvtári bútorok választéka jelentősen megnőtt, s így sok műszaki könyvtár vált esztétikusabbá. Ugyanakkor a könyvtárak gépi felszereltségét illetően még sok a tennivalónk. Sok helyen a „gép” alatt az írógépet értik, illetve tudják bemutatni. A kis műszaki könyvtárak gépesítésének egyrészt anyagi, másrészt kereskedelmi okai (minigraph-ügy!) vannak.

Műszaki könyvtárosok képzése Magyarországon

A téma hosszabb tanulmányt érdemelne, különös tekintettel a jelenre és a jövőre nézve, annak ellenére is, hogy az elmúlt években a könyvtárosképzés magyarországi problémáiról több cikk és tanulmány látott napvilágot.

Alapfokú képzés

A hálózati központok feladata az alapfokú könyvtárosképzés. Jelenleg a KG–INFORMATIK-nál folyik egyedül tárcára orientált könyvtárosképzés, amelyre minden év márciusában–áprilisában 6 hetes időtartammal kerül sor. Az Intézet által rendezett alapfokú könyvtárosképző szaktanfolyamokon az elmúlt 7 év alatt 280 könyvtáros kapott bizonyítványt. Tapasztalataink szerint az alapfokú képesítést a vállalatok vezetői nem értékelik magasra. Az a könyvtáros, aki ezen a helyzetén változtatni szeretne, a középfokú képzés

megszűnése miatt napjainkban még komoly nehézségekbe ütközik. Ugyanis, csak a nyíregyházi vagy szombathelyi főiskolák könyvtár szakára jelentkezhet, vagy az ELTE-re, ha vállalata továbbtanulási ambícióját támogatja. Sajnos, a vállalatok vezetőinek többsége ezt nem tartja indokoltnak, képzetesebb munkaeőt nem igényel.

Az elmúlt évek tapasztalatai alapján ezeknek a szaktanfolyamoknak a folytatása, éppen a középfokú képzés megszűnése miatt, esetleg egy magasabb végzettséget nyújtó bizonyítvánnyal a jövőben is kívánatos.

Középfokú képzés

Középfokú műszaki könyvtárosképző szaktanfolyamot az elmúlt évek folyamán az OMKDK rendezett. Ez a képzésforma 1976-ban megszűnt. Az utolsó csoport 1979 tavaszán kapta kézhez oklevelét.

A 2/1976. (IX. 4.) OM sz. rendelet értelmében a középfokú végzettséggel rendelkező könyvtárosok különböző vizsga letétele után főiskolai végzettséget nyerhetnek. A rendelet által biztosított különböző vizsgával megszerzett főiskolai végzettség, az eleve főiskolán szerzett végzettség, valamint az ELTE könyvtárszakos oklevele a besorolás tekintetében a műszaki könyvtárügy területén (vö. a 16/1976. (XII. 11.) MÜM sz. rendelettel) egy szintre került.

A kulturális miniszter 103/1980. (M.K. 12.) KM számú rendelete a könyvtárkezelői képzés meghonosításával remélhetőleg megoldja a középfokú szakképzés problematikáját. Ez a tanfolyam – ha megvalósul – biztos lehetőséget kínál az alapfokú bizonyítvánnyal magasabb végzettséget igénylő könyvtárosok számára.

Felsőfokú képzés

Direkt formájú felsőfokú műszaki könyvtárosképzés Magyarországon nincs. Az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének – igaz, általános – képzése egyelőre közelebb áll a társadalomtudományi könyvtárakhoz, mint bármely műszaki területhez. A hetvenes évek folyamán mérnökök számára indított posztgraduális információs képzés közelít leginkább a műszaki szakterületek igényeihez. Egyre sürgetőbb lesz e forma gyors és egyben praktikus továbbfejlesztése.⁵

A direkt képzést (nappali tagozatot) illetően elképzelhető lenne egy olyan megoldás, amelynek értelmében az első szigorlatok letétele után a könyvtáros hallgatók társadalomtudományi és műszaki könyvtárosi szak szerint szakosodnának. Az utóbbi szak tankönyvei máris biztosítottak, ha az OMKDK módszertani kiadványaira gondolunk.

⁵ Ez a kívánalom időközben – szerencsére – „nyitott kapuk döngetése” lett. (A szerk. megj.)

A felsőfokú továbbképzés anyagát az ELTE Könyvtártudományi Tanszéke dolgozná ki, a tanfolyamok lebonyolításáról s a továbbképzési anyag közreadásáról az OMKDK gondoskodnék. Ma a továbbképzéseket a Magyar Könyvtárosok Egyesülete Műszaki Szekciója szervezi, de továbbképző előadásokat, tanfolyamokat a hálózati központok is tartanak.

A műszaki könyvtárosok anyagi helyzete

A műszaki könyvtárosok besorolása a 16/1976. (XII. 11.) MÜM sz. rendelet alapján történik, a műszaki-, forgalmi-, áruforgalmi gazdasági ügyintézők (C) kategóriáiban.

A kulturális miniszter és a munkaügyi miniszter 4/1977. (VII. 27.) KM–MÜM sz. együttes rendelete a közművelődési intézmények dolgozóinak munkabérieről kb. 20%-kal növelte a közkönyvtárak, a levéltárak, a múzeumok, a művelődési otthonok által foglalkoztatott dolgozók munkabéretét. A rendelet hatálya (1. §/2.) "nem terjed ki . . . az általános és középiskolai könyvtárakra, a felsőoktatási intézmények kari és tanszéki könyvtáira, a fegyveres erők és a fegyveres testületek közművelődési intézményeire, valamint a vállalatok, a szövetkezetek és az egyéb jogi személyek szakkönyvtáira és a közművelődési tevékenységet ellátó részlegeire, illetőleg dolgozóira."

Az pedig, hogy a vállalatok szakkönyvtáira nem terjed ki, az állítólag abból a tényből következett, hogy a FEOR-ban (Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere. Statisztikai nomenklatúrák I.–III. köt. Bp. KSH. 1975.) a műszaki könyvtáros mint foglalkozás nem szerepel. Ennek egyenes következménye volt, hogy a műszaki területen dolgozó könyvtárosok anyagi hátrányba kerültek a más területeken dolgozó kollégáikkal szemben. (Talán nem érdektelen itt megemlíteni, hogy sok vállalatnál mind a mai napig sok problémát okoz a vonatkozó rendeletek egyértelműségének hiánya miatt mind a könyvtáros, mind a műszaki könyvtár besorolása a vállalati hierarchiába. E tekintetben a magyar műszaki könyvtárügy távolról sem mutat egységes képet.) 1978. január 1-től, tehát a könyvtárosi bérjogszabály hatálybalépését követően kezdődött meg az a vándorlás, amely ma már több vállalati műszaki könyvtár bezárását okozta. A megüresedett könyvtárosi állást megbízások alapon hosszabb-rövidebb ideig szakképzetlen munkakerők látják el. Tegyük hozzá, ez a szerencsésebb eset!

Mint már arra korábban is utaltunk, a 16/1976. (XII. 11.) MÜM sz. rendelet a IV. kategóriába sorolja a különbözeti vizsgával főiskolai végzettséget szerzett könyvtárosokat ugyanúgy, mint az ELTE oklevéllel rendelkezőket. Ez a körülmény máris újabb feszültségek forrása lett.

Érdemes szemügyre venni az egy gyárban dolgozó műszaki és szakszervezeti könyvtáros anyagi helyzetét. Két ugyanazon végzettségű könyvtáros illetménye között 500–600 Ft a különbség a szakszervezeti kolléga javára. Ezen a korántsem egészséges állapoton lehetőségeinkhez képest minél előbb javítani kell. (Az utóbbi években „divat lett” az egyazon vállalatnál működő műszaki és szakszervezeti könyvtárak egyesítése. Sokszor a helyhiány, sokszor pedig az említett munkaerőhiány, s nem pedig a célszerűség hozza ezt a megoldást.)

Egy negatív példa: X magyarországi kisváros 17 szakképzett könyvtárossal rendelkezik. Közülük hat dolgozott műszaki területen. Az elmúlt egy év alatt mind a hat elhagyta munkahelyét, és társadalomtudományi, szakszervezeti vagy egyéb könyvtárban helyezkedett el.

A műszaki könyvtárosok erkölcsi megbecsülése

A műszaki könyvtárosok egy része – munkája alapján – tisztas anyagi és erkölcsi megbecsülésnek örvend. A vállalatok a könyvtárosok továbbtanulása és továbbképzése elé általában nem gördítenek akadályt. Többen utaztak külföldre és sokan közülük munkahelyük kiváló dolgozói.

Az elmondottak azonban a felsőfokú és az alapfokú végzettségű könyvtárosokra vonatkoznak inkább, mint a középfokú végzettségtől „szabadulni akaró” könyvtárosokra. A vállalatok nagyobb része nem is igényli a felsőfokú végzettségű könyvtárost („nem tudjuk mi azt megfizetni”), elegendő számukra a középfokú végzettségű. Ez a szemlélet két okra vezethető vissza. Az egyik az, hogy ezeknél a vállalatoknál a könyvtári munka nem a legmagasabb színvonalú, s ebből következik a másik ok: a vállalatok egy része csak színvonal alatt tudja foglalkoztatni az ELTE-diplomával kopogtató könyvtárost. Így tehát könnyen megvalósítható a bértakarékoság, s ráadásul éppen egy „inproduktív” területen.

Nagyon szomorú, hogy Magyarországon még nem minden vállalatnál ismerték fel a műszaki információ produktív jellegét. Sokat kell tennünk és maguknak a könyvtárosoknak is sokat kell tenniük azért, hogy az egyes vállalatok műszaki vezetőinek szemlélete megváltozzék a könyvtáros személyét, foglalkozását illetően. A szemlélet lényege: egy technikus több, mint egy középfokú végzettséggel rendelkező könyvtáros, mindenképpen magasabb bért érdemel. Számos vállalat műszaki könyvtárában olyan emberekkel találkozhatunk, akik saját szakterületükön „nem voltak jók”, és ezért a „műszaki könyvtárba tették őket, mert ott úgysem csinálnak sok kárt”.

Érdemes arról is említést tenni, hogy az utóbbi két évben néhány műszaki könyvtáros úgy vált meg állásától, hogy ugyanazon vállalat másik munkaterületén (pl. bérosztály, szerkesztés) nyert alkalmaztatást – hatszáz forinttal többért.

SZINTÉZIS

A hetvenes években annak ellenére, hogy sok szép és modern könyvtárépületet avattunk, „a könyvtárak bizonyos fejlődési lépéshátrányba kerültek, . . . a beruházási és költségvetési arányok a könyvtárak rovására kissé eltorzultak”.⁶ Ez nemcsak a Nemzeti Könyvtár Várba való felköltözésének elhúzóadásában, hanem a vállalati műszaki könyvtárak fejlődési ütemében is megmutatkozott. Ez utóbbihoz sokban hozzájárult a rosszul értelmezett vállalati önállóság, amelyet a vállalatoknak az új gazdasági mechanizmus biztosított. Ehhez a vállalati önállósághoz (amelynek előnyös vonásairól a másik oldalon meggyőződhetünk) nem társultak olyan rugalmas könyvtári jogszabályok, amelyek kellőképpen tudták volna érvényesíteni a műszaki könyvtárak és könyvtárosok, végső soron a vállalatok korszerű információellátásának érdekeit.

A megváltozott társadalmi és könyvtári követelményeknek megfelelően a jövőben nagyobb hangsúlyt kell fektetni mind a módszertani munkára (több segítséget kell nyújtani a kis- és középkönyvtárak könyvtárosainak az alapvető könyvtári munkák elsajátításában), mind a központi szolgáltatásokra, a könyvtárközi együttműködésre (ez utóbbiról igencsak sok szó esett) és a szakirodalmi információs tevékenység hatásfokának növelésére.

Gondolatban bizonyos mértékig megelőztük a meglevő valóságot, ami mindaddig nem baj, amíg a nagy tájékoztatási központokra gondolunk. A problémát csupán az jelenti, hogy „odalent” még nem mindenki tud – vagy akar – számítógépen dolgozni, mert még csak most kapott írógépet.

Irodalomjegyzék

1. BABICZKY Béla–GYÖRE Pál–HOVÁNYI Gábor: A tudományos műszaki tájékoztatás. Kézirat. Bp. Felsőokt. Jegyzetell. Váll. 1967. 293 p.
2. BALÁZS Sándor–SZABOLCSKA Ferenc: Műszaki termelési könyvtárhálózat. (A statisztikai adatfelmérés tükrében. I. rész) = Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, 1958. 1. sz. p. 8–83.
3. DÁCZER Éva: A reportirodalom I. Külföldi kutatási és műszaki fejlesztési jelentések, beszámolók. = Tudományos és Műszaki Tájékoztató, 21. köt. 4–5. sz. 1974. p. 251–268.
4. DÁCZER Éva: A reportirodalom II. Tájékoztató, beszerzési források. Reportközpontok. = Tudományos és Műszaki Tájékoztató, 21. köt. 6. sz. 1974. p. 377–390.
5. DÁCZER Éva: A reportirodalom III. A külföldi jelentések hazai gyűjtése. A fejlődés perspektívái. = Tudományos és Műszaki Tájékoztató, 21. köt. 7. sz. 1974. p. 457–471.
6. DÜZS János: Audio-vizuális technika – műszaki információ. I. Bp. OMKDK. 1968. 193 p. (Módszertani Kiadványok 28.)
7. DÜZS János: A KGST országok nemzetközi tudományos műszaki információs rendszere. = Tudományos és Műszaki Tájékoztató, 21. köt. 4–5. sz. 1974. p. 241–249.
8. DÜZS János: A vállalat információs rendszere és tevékenysége. Bp. Közg. és Jogi K. 1970. 295 p.
9. FOSKETT, D. J.: A könyvtárak, a tájékoztatás és a tudományos alkotóképesség. = Könyvtári Figyelő, 19. köt. 3. sz. 1973. p. 240–253.
10. GYÖRE Pál: A műszaki–gazdasági szakkönyvtárak fejlesztése, különös tekintettel a vállalati szakkönyvtárakra. = Könyvtári Figyelő, 16. köt. 4. sz. 1970. p. 279–291.
11. GYÖRE Pál: A vállalati szakkönyvtár funkciói. (Műhelytanulmány jellegű nyersanyag a szakkönyvtári modellvázlatok kidolgozásában.) Kézirat. Bp. 1974. 97 p.
12. GYÖRE Pál: A Kohó- és Gépipari Tudományos Műszaki Tájékoztató Intézet (KGTMTI) tevékenysége, szolgáltatásai. = Gépgyártástechnológia, 1977. 8. sz. p. 337–346.
13. GYÖRE Pál: A szakkönyvtárak munkájának ellenőrzése a kohó- és gépipari alközponti hálózatban. = Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, 1961. 1. sz. p. 16–20.
14. GYÖRE Pál: A műszaki tájékoztatás és propaganda szervezése a kohó- és gépiparban. = Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, 1961. 5. sz. p. 40–49.
15. GYÖRE Pál: A KGM Műszaki Tájékoztató és Propaganda Intézet mint a kohó- és gépipari tájékoztatás központja. = Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, 1962. 4. sz. p. 47–54.
16. GYÖRE Pál: Tapasztalatcsere-látogatások szervezése a KGM alközponti hálózat szakkönyvtáraiban. = Műszaki Könyvtárosok Tájékoztatója, 1959. 4. sz. p. 46–49.
17. KOVÁCS Máté: Az egyetemi könyvtárosképzés két évtizedes fejlődése és fő kérdései. = Könyvtártudományi tanulmányok, 1970. p. 9–122.
18. Könyvtárosképzéssel foglalkozó cikkek:
  - a) BERECS József: Könyvtárügyi gyógy mód – szakember-elvonókúra. = Magyar Nemzet, 1979. február 20. p. 9.
  - b) FUTALA Tibor: Szakmai koncepció a könyvtárosképzés rendszerének továbbfejlesztésére. = Könyvtári Figyelő 19. köt. 1. sz. 1973. p. 19–32.
  - c) KATSÁNYI Sándor: Könyvtárosképzésünk paradoxonai. = Könyvtáros, 28. köt. 9. sz. 1978. p. 507–511.
  - d) KATSÁNYI Sándor: A szakképzés fontos láncszemei a könyvtárkezelő tanfolyamok. = Könyvtáros, 30. köt. 12. sz. 1980. p. 699–701.
  - e) KOVÁCS Judit: Könyvtárak és könyvtárosok. A képzés rendszere felépült. Lebontjuk? = Magyar Nemzet, 1979. január 14. p. 9. (Vitaindító cikk a Magyar Nemzet vitafórumán.)
  - g) PAPP István: Néhány megjegyzés a könyvtárak ügyében. = Magyar Nemzet, 1979. február 18. p. 9.
  - h) SZABÓ Sándor: A könyvtárosi szakképesítést nem igénylő könyvtári munkakörök képzési problémái. = Könyvtári Figyelő, 19. köt. 1. sz. 1973. p. 50–56.

⁶ POZSGAY Imre kulturális miniszter válaszol a Könyvtári Figyelő kérdéseire. = Könyvtár és Művelődés, 1979. 2. sz. p. 1–10, és Könyvtári Figyelő, 1979. 5. sz. p. 433–443.

- i) SZURMAY Ernő: A könyvtárosképzésről. = Magyar Nemzet, 1979. január 19. p. 9.
- j) TÓTH Gyula: Van-e igény szakképzett könyvtárosokra? = Könyvtáros, 28. köt. 9. sz. 1978. p. 512–513.
- k) UROSEVICS Daniló: A tanítóképző főiskolákon folyó könyvtárosképzés. = Könyvtáros, 28. köt. 4. sz. 1978. p. 206–207.
19. LÁZÁR Péter: A korszerű szakirodalmi dokumentáció. Kézirat. Bp. Felsőokt. Jegyzetell. Váll. 1962. 190 p.
20. A magyar népgazdaság egyes ágazatainak tudományos–műszaki információs tevékenysége, együttműködése a szovjet ágazati információs szervekkel. A „Tudományos–Műszaki Információ a Szovjetunióban” c. rendezvénysorozat ágazati szakmai napjain elhangzott előadások. Bp. 1975.
21. A műszaki könyvtárügy helyzete és fejlődésének irányai. Tanulmány. Készítették: Vajda Erik, Balázs János, Benedek Jenő. Bp. OMKDK. 1975. 122. p.
22. A Nemzetközi Tudományos és Műszaki Információs Rendszer szolgáltatásai, 1978. Moszkva. 1977. 51. p.
23. PHILIP Miklós: Az ipar információellátásának időszerű kérdései. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 28. köt. 2. sz. 1981. p. 45–48.
24. SZÁVA-KOVÁTS Endre: A szakirodalom avulási sebességének „felezési idő”-je. Bp. 1975. 319 p. (Kandidátusi értekezés)
25. SZENTMIHÁLYI János: Tájékoztatás a tájékoztatásról. = Könyvtártudományi tanulmányok. Bp. 1970. p. 380–384.
26. TEREBESSY Ákos: A felhasználók információ-igényeinek vizsgálata. Bp. ÉTK. 1975. 19 p.
27. A vállalati szakkönyvtár kapcsolata a fenntartókkal és felhasználókkal. Bp. KGTMTI. 1977. 53 p.
28. WHITTAKER, L.: A referenz és tájékoztató szolgálat elméletének megalapozásáról. = Tudományos és Műszaki Tájékoztatás, 25. köt. 1978. 9. sz. p. 419–424.

ALKONYI István: Egy elképzelt vállalati műszaki információs központ elméleti modellje

A cikk egy magyarországi nagyvállalat műszaki információs központjának elképzelt elvi modelljét mutatja be. A tanulmány második része az elvi modellt összeveti a hazai szakkönyvtárak kialakulásának körülményeivel és jelenlegi helyzetével.

* * *

ALKONYI, I.: Theoretical model of an information centre for industrial enterprises

The article presents a theoretical model of a scientific and technical information centre for large industrial enterprises in Hungary. In the second part the model is compared with the development and present status of Hungarian special libraries.

* * *

АЛКОНЬИ, И.: Теоретическая модель одного воображаемого центра научно-технической информации предприятия

В статье представлена принципиальная модель воображаемого центра научно-технической информации большого венгерского предприятия. Во второй части статьи эта модель рассматривается на фоне истории формирования и современного положения отечественных технических библиотек.

* * *

ALKONYI, I.: Theoretisches Modell eines für ein Unternehmen erdachten technischen Informationszentrums

Das theoretische Modell eines für ein ungarisches Grossunternehmen erdachten technischen Informationszentrums ist beschrieben. Im zweiten Teil der Arbeit wird das theoretische Modell mit den Entwicklungs-umständen und dem gegenwärtigen Stand der Fachbibliotheken in Ungarn verglichen.

* * *

